

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 .
Helyben készve átvéve:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 .
Világko postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
húsznap utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczna-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszafizet
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előzetesek és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Az egyén és a sajtószabadság.

Írta: **Dr Bárb Pártón**, nagyváradai ügyvéd.

»A Nap« című budapesti lap kolportárs jogának bevonása alkalmából az ugynevezett »sajtószabadság« igen aktuális téma lett.

Parlament, kormány, az összes sajtóorganumok politikai testületek és egyesületek nap mint nap ezzel a kérdéssel foglalkoznak.

És csodálatos! Egy pár sajtóorganum kivételével, az egész sajtó a törvényben biztosított sajtószabadságot látja megsértve a budapesti polgármester azon ténye által, amellyel a kolportárs jogot A Naptól megvonta. Pedig tárgyilagosan gondolkozva be kell látni, hogy ezzel a sajtószabadságon sérelem nem esett. De hát nem kívánhatja senki, hogy maga a sajtó tárgyilagossá legyen, amidőn egyik társuk megrendszabályozásáról van szó.

A sajtószabadságról beszélve, az a meggyőződésem, hogy művelt ember semmiféle szabadságnak, hívják azt egyéni vagy sajtószabadságnak, — ellensége nem lehet. És nincs is ilyen ellenség. Ellensége csak a szabadsággal való visszaélésnek van. És itt megint azt merem állítani, hogy a visszaélésnek minden művelt ember ellensége kell hogy legyen.

A sajtó manapság oly hatalom, amelylyel a világ összes hadseregei sem vehetik fel a harcot. Nincs az a kormány, amely hatalmára támaszkodva bármely krajcáros ujságot el tudna némitani. Annál kevésbé küzdhet ellene az egyén, mert hiszen szembeálló az erők egyenlőtlensége.

Most már elképzelheti bárki, hogy egy lelkiismeretlen, a törvényben biztosított szabadságával visszaélő ujság milyen érzékeny károkat okozhat s mily fájdalmas csapásokat mérhet az egyénre, aki mint alább kifogom mutatni, kénytelen a legrosszabb akaratú támadást is tűrni, mert nincs semmi módja, hogy azt törvényes eszközökkel visszaverhesse. Pedig az igazi morál azt tanítja, hogy minél hatalmasabb valaki, annál kiméletesebben kell bántania a hatalmával, mert a hatalmat senki sem kapja saját magától, hanem mástól s ha a hatalmával visszaél, annak a jóakarásával él vissza, aki azt adta.

Sajnos, nap mint nap tapasztaljuk, hogy éppen a sajtó nagy része az, amely ezen kivételes hatalmával és helyzetével

visszaél. Sem akormányt, sem a törvény által alkotott testületeket nem féltem a sajtó támadásaitól, mert hiszen ezeknek védelméről a törvény is gondoskodik. Az egyén az, aki a sajtóval szemben ugyszólván teljesen fegyvertelenül áll.

A gyors tempóban és nem elég megfontolás után készült sajtótörvényünk igen liberális.

Az 1847—48-iki XVIII. tcikk 1. §-a kimondja, hogy gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti és szabadon terjesztheti.

Tehát szabad a vásár, bármilyen gondolat fogamzik meg a lapszerkesztő agyában, azt világgá bocsáthatja.

Ugyancsak ezen sajtótörvény 32. §-a akként intézkedik, hogy azon körülményeket, melyeket a kormány a törvényhatóságok és egyéb törvényes testületek a szerkesztőségekhez küldenek, minden lap tartozik azokat a szokott díjért lapjába beiktatni.

Nem kell nagy jogi tudás és különös éleslátás annak a felismeréséhez, hogy az akkori törvényhozás mily nagy mulasztást követett el ezen törvényszakasz megalkotásakor.

Rigorozusan gondoskodik a törvény a kormányról és törvényes testületekről, amelyek mégis több hatalommal rendelkeznek, hogy akaratuknak érvényt szerezzenek s ugyanakkor teljesen megfelelnek az egyénről.

Ha egy privát egyénről a sajtószabadság szent nevében tendenciózus és roszakaratu, becsületét mélyen érintő közlemény jelenik meg egy ujságban, milyen uton módon szerezhet magának elégtételt a megtámadott fél? A lap nem köteles a rectificatiót közzétenni, mert ez a kötelessége csak a kormányval és a törvény által alkotott testületekkel szemben áll fenn.

Az illetőnek nincs lapja, de pénze sincs hozzá, hogy más lapnak a hasábjait igénybe vegye. Mit csináljon? Az ultima ratio-hoz, a bírói uthoz kell, hogy forduljon.

Erről azonban jobb nem beszélni. Amit a bíróság a megtámadott és sárba tiport becsület reparálásaként nyujthat, az nem elégtétel.

Az a közönség, amely a sértő cikket olvasta, nagyon ritka esetben s akkor is a legjobb esetben egy év múlva jut abba

a helyzetbe — ha egyáltalán jut — hogy a megtorló bírói határozatról tudomást vegyen. De másrésről az elégtétel szerzés ezen módja oly költséges és bizonytalan, hogy nem minden halandó engedheti meg magának ezt a luxust. Hirneves ügyvédet kell fogadni, azt jól díjazni, hiszen sok esetben esküdtekről van szó, akikre csak képzett szónok tud hatni.

Ha nincs versenyképes ügyvédem — pedig ezek ritkák és drágák, — nagyon könnyen megeshetik, hogy egy jó svádájú riporter, aki bétanul egy vezércikkét néhai Bartha Miklóstól, meggyőzi a 12 képzett honpolgárt arról, hogy a becsület kereső szerencsétlen sértett félnek soha sem volt becsülete, vagy ha volt is, ő a 6 polgárit végzett 16 életévét be nem töltött riporter közérdekből gázolt abba bele.

Ide vezet az az ugynevezett korlátlan sajtószabadság. Az ember nem meri becsületét keresni.

Hiszen a btkvünk 263. §-ának 5. pontja éppen erre a célra készült. Ez a törvényszakasz a legmegátalkodottabb rágalmozót is védőszárnyai alá veszi. Közérdeket bizonyít a panaszlott és fel van mentve. Pedig okos embernek tartanám azt, aki azt a közérdeknek nevezett köpenyegét szoroson jogi szempontból megtudná határozni. Aki figyelemmel kísérte és kíséri büntető judikaturánkat, tapasztalhatta, hogy bíróságaink nem elég óvatossággal bánnak ezzel a kérdéssel. Az esküdtszékekről nem is szólok. Hisz gyakori eset, hogy a bíróság egy inkriminált közleményben nem lát közérdeket fenforogni és nem engedi meg a bizonyítást. Mit tesz ilyenkor az elmés és furfangos hirlapíró? Jajgat, panaszkodik, hogy megfosztották emberi jogától, attól a jogától, hogy állításait bebizonyíthassa s a lágyszivü esküdtek látva a szerintük nagy igaztalanságot, felmentik a vádlottat. Hol van itt az igazság? Nem közérdekből támadt a lap s mégis felmentő az ítélet.

Ilyen körülmények közt kiben van annyi merészség, jobban mondva könnyelműség, hogy legföltettebb kincsének, a becsületének megvédését a bírói utra vigye.

Mindaddig, míg az egyéni becsület védelme alaki és anyagi szerves törvé-

Szülők érdeke,

hogyan gyermeküknek
Moskovits-féle

anatómiai czipőt

vegyenek, mivel azok a legkényelmesebbek és legtartósabbak.

Elárusítás:

Gyári fióküzletben Kosuth Lajos-utca 5. szám.
TELEFONSZÁM: 834.

és a Fő-u. fiókban ideiglenesen szeptember 10-ig Rákóczi-út 5. sz. alatt Weiszlovits-házban, Huzella M. üzletével szemben.
TELEFONSZÁM: 687.

TELEFONSZÁM: 687.

nyek által hathatósan biztosítva nincs, a sajtószabadságot nem intézményesen biztosítani, hanem intézményesen korlátozni kell. Az egyéni becsületet senki sem respektálja oly kevésbé, mint a sajtó egy része és viszont senki azt oly érzékenyen megtámadni nem képes, mint a sajtó.

Amidőn a n.-várad-városi kir. járás-bíróóság büntető osztályát vezetem, tapasztaltam, hogy a pikantériákat nagyon kedvelő egyik helyi lap, az általam tárgyalt ügyeket, különösen olyanokat, amelyekben a családi tüzhely, a női becsület s egyáltalán intímabb vonatkozású családi dolgok merültek fel, egész más-képp közölte le, mint a hogy azok a tárgyaláson megállapítottak.

Egyáltalán fel nem merült, légből kapott pikáns részletekkel volt fűszerezve a tárgyalt esemény. A fel s különösen a nők sirva jöttek fel hozzám a bíróhoz panaszkodni, hogy miért engedem meg a lapnak, hogy ilyen hazugságokat közöljön le róla.

Ez többször előfordulván, érdeklődni kezdtem a dolog iránt s rájöttem, hogy a tudós riporter egy 16 éves gimnázista, de gimnáziumot talán sohasem látott ifju ur volt, aki a közérdeket képviselte a tárgyalóteremben.

A sajtószabadság eme harcosának jóakaratótól és elmebeli képességétől függött, hogy tisztességes férfiak és nőknek a becsülete, a családi tüzhelye milyen színben álljon a nagyközönség előtt.

A sajtószabadság legönzellembb harcosától kértem tisztelettel, hogy melyik volna az a mód, amely jelen esetben alkalmas volna a meghurcolt becsület reparálására?

A nagyhangu riporter még fiatalkoru.

Ha bíróság elé viszik a dolgot, a B. novella szerint kaphat egy dorgalást, ha kap.

Ennyi az egész. Azonban ez az ítélet aligha kerül nyilvánosságra. De, ha meg is jelenik a lapban a büntető ítélet, mondjuk egy év múlva, ki emlékszik még a dologra. Az első közlemény által az elmékben hagyott nyomokat ez az ítélet nem fogja lemosni.

Ez a sajtószabadság? Eretlen gyerkőcök minden erkölcsi s ugyszólván jogi felelősség nélkül is szabadon hurcolhatják meg az egyén becsületét.

Megvagyok győződve, hogy a tisztességes sajtónak sem ez az álláspontja.

Hogy a sajtó fennebb vázolt kinövésai radikálisan kiirtassanak s hogy az egyéni becsület és családi tüzhely szentsége legalább morális értelemben biztosítva legyen, addig is, míg a törvényhozás ez irányban pozitív anyagi törvények alkotása útján nem intézkedik, — legalmasabb remediumnak mutatkozik — a hirlapírói kamarák létesítése. A kamarába való felvételt értelmi cenzushoz kell kötni. Aki nem tagja a kamarának, az ne lehessen hirlapíró. Fegyelmi törvény alatt álljon a hirlapíró is, mint az ügyvéd. Mert a hirlapírói visszaélések legtöbbszörre fegyelmi természetű cselekmények, amelyek a büntető törvényekbe nem ütköznek, de annál veszedelmesebbek, mert nincs ellenük orvoslás. A btkvtől fázna a hirlapírók is s épp ezért a lelkiismeretlen újságíró úgy idomítja a közleményt, hogy büntetendő cselekménynek a tényálladéka ne létesüljön, azonban a megtámadott fél és a nagy közönség is egész jól megérthesse a közlemény intencióit.

Egy-két alapos fegyelmi büntetés s aztán eltiltás az újságírástól, azt hiszem észébe juttatná az illetőnek, hogy tentába

kell mártania a pennát s nem másnak a becsületébe. Reményem, hogy akkor nem akadna lap, amely a nagyközönséget egyáltalán nem érdeklő jelentéktelen incidenseket valótlanságokkal megspékelve országos botránnyá igyekezzék fel-fujni. A sajtószabadságot oly nagyon féltő urak sokkal nagyobb és elismerésre méltóbb dolgot művelnének, ha a becsület és nem a sajtószabadság intézményszerű biztosításáért küzdenének, mert utóbbi senki sem támadta meg s amugy is tul-tengésben van, míg a becsületet a sajtó egy része lépten nyomon meghurcolja.

Nincs nagy reményem, hogy akadni fog Magyarországon egy második Polónyi, aki ne csak az annyit emlegetett sajtószabadságra, hanem másoknak a szabadságára is gondoljon. Mert a sajtó ellen küzdeni, ma már ugyszólván teljes lehetetlenség, hacsak valaki a törvény útjáról letérni nem akar . . .

Ha a sajtó az ugynevezett sajtószabadságot úgy értelmezi, hogy neki minden szabad, még a becsület támadása is, úgy az a kívánságom, hogy Magyarországon ilyen sajtószabadság soha se legyen.

A házszabályok szigorubb kezelése.

Rosenberg Gyula munkapárti képviselő memorandumot adott át a munkapárt vezetőknek, a melyben azt bizonyítja, hogy a házszabályok szigorú alkalmazásával az elnökség elnyomhatja az obstrukciót. Csak ha ez uton nem sikerülne az obstrukció letérése, kellene kezdeményezni a házszabályok szigorítását.

Ez a memorandum azt célozza, hogy a többség utasítsa az elnökséget a házszabályok legszigorubb kezelésére. A tervnek — ezt is konstatálni kell — sok a szószólója s a harcias hangulat óráról-órára növekedik. Az ellenzéken azt mondják erre a tervre, hogy nagyon alkalmas pártválságra s kiváltképpen arra, hogy Khuen gróf bukását a munkapártiak siettesék.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Eperhullás.

Vacsora után voltunk. Kint a folyosón lámpa égelt az asztalon s a fénye derűs, beszédes arcokra esett. Együtt ült a család s a meleg nyári est egy kicsit iustává tette valamennyit. Először a gimnázista fiun kezdtek mulatni, aki roppant katolikus természetű volt. Mivel nem volt vele egykori pajtása, akivel eljátszhatott volna, állandóan négy-öt éves kislánytestvéreire próbálta ki fölényét. A multkor megcsipték, hogy mélyen a nagy kert bel-sejében, a magas fűbe letépete a kis Jolánt s mellecskéjére téve otromba szandálos lábát, hangosan felkiáltott:

— Legyürtelek te hitvány népl!

Szegény kis Jolánka sirni sem mert és érthetetlenül bámult föl két gyönyörű szemével a hatalmas hősré, aki rátette lábát a hitvány népre. Csak mikor futni hagyta a hős, akkor kezdett ijedien sirni s apához szaladt.

Az apánk szörnyen felindult ezen a különös passzió. Jól elnadrágolta a fiut, aki a szégyentől pulyka vörös arccal rohant ki a

szobából. A kis Jolán ott szepegett még a konyha sarkában, mikor ez kitör a szobából, odaugrik elébe, megrázza két öklét a gyerek előtt s megvető hangon vágja a négy éves csöpség felé:

— Gyáva, te gyáva áruló!

Az egész család nevet a fiu kárán, aki pirulva, de roppant fájdalmasan néz körül, fáj neki, hogy nyilvánosan pertraktálják az ő magánéletének kerti, intim jeleneteit. Látszik az arcán, hogy nagy erőfeszítéssel nyugalmat erőszakol magára s merev vonásokkal türi a csipkedéseket.

Látja ezt Magda, a huncut szemű prepa; megvárja míg csönd lesz s akkor borzasztó komolyan citálja a világtörténelmet.

— Így turtte nagy Napoleon is az angol zsoldosok gunyját Szent Ilona szigetén! . . .

Szegény Gyuszi nagyon szenvedett. Már ép kiakart törni, mikor még egy borzasztóbb tuszt kapott a kispap öcsémtől.

— Na, mit nevettek annyit! . . .

Lehet, hogy Gyusziiban egy nagy drámai színész jelleme lakik. Igar, hogy ő mindég vasuti kalauznak készül, dehát még megváltozhatik a szándéka.

— Persze, hogy változhatnak, igyekeztem

menteni a megtöztött gyereket. Te talán nem változtattad a szándékat? Mi? Vagy pl. Magda? O látjátok soha sem szeretett tanulni s most mégis iszonyuan megerőlteti magát, hogy kitűnő képesítője legyen. De hát különösen te kedves öccskös. Nem emlékszel, hogy soha sem akartál imát tanulni? Mindég elszöktél, mikor hallottad, hogy anya imádkozni hív.

A kispap elkezdett bebrálgatni kék reverendája gombjaival.

— Oh az régen volt. Talán igaz sem volt.

— De mennyire igaz volt! . . .

Remélem, emlékszel még a fugyi i ep-rekre?

Az anyánk nevetve nézett ránk. Apa tetetett közönnnyel, de annál föltűnőbb érdeklődéssel várta fia válaszát, aki elkomolyodva, mély csendben lassan beszélni kezdett.

Emlékszem . . . Piros alkonyat égett a nyugati égen, amerről a harangszó jött. Mezteláb futkostam a virágos kertben egy éjjeli színes lepke után s libegtem a fáradságtól, mert nem tudtam leütni. Emlékszem, hogy a föld nagyon forró volt a lábam alatt, szinte égette a talpam. Egy-zerre hallottam, hogy anya kiált

➡ **Első!** ➡

Nagyvárad Selejtes Cipőáruházban
mindennemű gyermek-, női- és férficipők igen olcsó árban
vásárolhatók!

Belvárosi Takarékpénztár épületben.

■ Bares-palota Széchényi-tér 2. szám.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, szeptember 5.

Borzeviózy Albert elnök egynegyed 11 órakor nyitja meg az ülést.

A múlt ülés jegyzőkönyvét észrevétel nélkül hitelesítik.

Elnök bemutatja Trencsénmegye feliratát a képviselőház jelenlegi tanácskozási rendje ellen, azután a hajduböszörményi gazdaság feliratát az argentinai huszbehozatal tárgyában, az aradi függetlenségi kör két rendbeli feliratát, amelyek az obstrukció és az általános választójog mellett foglalnak állást. (Elnök helyeslés a baloldalon.)

Lovászy Márton a hajduböszörményi felirat kivételével a többi felirat sorsára nézve az elnöki javaslattal szemben ellenindítványt nyújt be, amelyre vonatkozólag 20—20 képviselő névszerinti szavazást és annak a következő ülés napirendjére való halasztását kéri.

Elnök bemutatja továbbá az aradi népgyűlés feliratát a katonai javaslatok ellen (Helyeslés a baloldalon!)

Lovászy Márton ebben az esetben is ellenindítványt terjeszt elő az elnöki javaslattal szemben, amelyre ismét 20—20 képviselő névszerinti szavazást és annak a következő ülés napirendjére való halasztását kéri.

Elnök jelenti, hogy Makó város kérvényt intézett a Házhoz, hogy a katonai javaslatok vétessenek le a napirendről s helyettük az általános választójog vétessék tárgyalás alá.

Lovászy Márton ebben az esetben is ellenindítványt terjeszt elő az elnöki előterjesztéssel szemben, amire nézve az ellenzék ismét névszerinti szavazást és annak a holnapi ülésre való halasztását kéri.

Elnök ily értelemben rendelkezik.

Ezután következtek a napirenden lévő névszerinti szavazások.

Először a dunaföldvári függetlenségi és 48-as pártnak, majd Szolnok-Doboka vármegye közönségének feliratára vonatkozó elnöki előterjesztés és Bikády Antalnak, illetve Hock Jánosnak ellenindítványa felett szavaztak.

Mindkét esetben természetesen az elnöki előterjesztés emeltetett határozattá, elvetvén a Ház az indítványozók ellenindítványait.

Debrecen város, Csongrád vármegye és Hódmezővásárhely város felirataira vonatkozó ellenindítványokat az indítványozók visszavonták s így ezekre nézve elmaradtak a névszerinti szavazások.

Következett napirend szerint a véderő-javaslatok általános vitájának folytatódólagos tárgyalása.

értem: Elemér, gyere imádkozni! Nem hallod, hogy harangoznak? — Eh, gondoltam, majd én most megyek imádságot tanulni. Nem is törődtem a további kiáltásokkal, hanem reszketve ütem tovább a pillét. És hosszú kergetés után kiizzadva, dühömben sirva fakadva, lepke nélkül jöttem befelé a kertből. Akkor már ti kint voltatok az udvaron és anya éprázi akarta a fehér eperfát. Ah, gondoltam, abból én is eszem. Mert ritka csemege volt. Vékony, sudár fának nőtt ez a fácska s nem tudunk fölmászni rá. Édes anya szemrehányóan mondta, hogy megint nem jöttem tanulni az Urangyalát, pedig még semmit sem tudok. Oda se hallgattam. Vártam a szép, kővér, nagy szemeket a fáról. És csodálatos! Valahányszor szem leesett az édes gyümölcsből, az mind felétek hullott. Nem tudtam egy szemet sem elkapni.

Mind oda gurult a tilábatokhoz és ti gyerekes örömmel bosszantottatok:

— Látod, nem jöttél imádkozni! . . . Ha jöttél volna, akkor neked is esnék! . . . Mikor aztán láttam, hogy sikertelenül lesem a nekem hulló szemeket, elkeseredve félrehúzódtam. Arra gondoltam, hogy lám mégis csak jobb lett volna nekem is imádkozni; akkor most én is ettem volna epret. S mivel nagyon

Kelemen Samu: Célja felszólalásának, hogy megvédje pártját a vita során elhangzott vádakkal szemben. Kéri ezért a Ház engedélyt, hogy a tárgytól elérhessen. (A Ház megadja az engedélyt.) Foglalkozni kíván első sorban azon váddal szemben, hogy az ő pártja hiúsította volna meg a koalíció idején a véderő kérdésének a nemzeti követelések szempontjából való megoldását. Ismerteti a 9-es bizottság programját. Ez a program nem nyújtotta azt, amit pártja, mint a nemzeti követelések teljesítésének eredménye gyanánt elfogadhatott volna. Különböztet a koalíció kötelesegei közül ki volt kapcsolva a véderő kérdésének megoldása, hanem ott szerepelt a gazdasági kérdés: a bankkérdés megoldásának szükségessége a bankterminus közelsége miatt.

Kelemen Samu fél 2 óráig beszélt, mire az ellenzék zárt ülést kér, zárt ülés után nyílt ülésen Mádi-Kovács János a Háznak szeptember 11-re való elnapolását javasolta, a Ház a javaslatot nem fogadja el.

Az ülés háromnegyed 2 órakor véget ért.

Ipartelepek létesítése.

A pénzügyi bizottság ülése.

A városházán beköszöntött a munkaidő; a tisztviselők, alig néhány kivétellel, visszatértek nyári szabadságukból. Most már minden napra esik legalább egy bizottsági ülés, néha 2—3 is. Tegnap Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága ülésezett több fontos kérdésben.

Ezek között a legfontosabb a sertéshizláló kibővítése, mert arról van szó, hogy 6000 sertés hizlalására szolgáló büzös telepet rendezzenek be közvetlenül a város mellé, ahol később új városrészt épül.

A bizottság ülésén senki sem nyilatkozott a sertéshizláló ellen, mint ahogy tagadni nem is lehet ezen intézmény nagy fontosságát a közélettel szemben, de a mai helyén nem szabad lett volna megengedni ezen telepet, annál kevésbé szabad azt még jobban kibővíteni. Ilyen telep szükséges, hasznos egy nagy város közelében, de kissé távolabb, hogy ne rontsa a város levegőjét. Rengeteg pénzt adunk ki a köztisztaságra, hogy az összegyűlt szenny és piszok büze ne fertőzze meg a levegőt s akkor közvetlenül a lakott részek mellé egy ilyen hizlálót telepítünk. Ezt csak nem nevezi senki a közegészségre szolgáló eljárásnak.

szerttem az epret, föltettem magamban, hogy ezután mindég fogok imádkozni menni, ha anya hív.

Égy kicsit mindnyájan meghatódtunk. Pici piros emlékek gyultak a lelkünkben. Elgondolkoztunk a fugyi-i fehér hosszukás epreken; a kicsi, édes szemek utáni vágy egy egész élet irányát, célját, tartalmát szabta meg azon a forró nyári estén. Pedig oly egyszerű magyarázata volt a dolognak.

— Persze, most már megtudom magyarázni, hogy mért gurultak az eprek mind felénk . . . A fa eresze alatt állt s mély kis folyóka húzódott végig a gang mellett, melynek az udvar felőli részén, — ahol te álltál, dombos emelkedése volt. Már most csak természetes, hogy a dombra hulló szemek mind hirtelen hozzánk gurultak, akik a folyókában guggoltunk. És te hiába kapkodtál utánuk, mi hármán voltunk s egy-kettőre elszedtük előled.

Majd hirtelen gároggni kezdtek a libák az udvaron. Szegény Gyuszit mindjárt ugratta apa.

— Szaladj csak, nézd meg mi bajuk a libáknak! . . .

S ezzel szét is volt tépve a szép este hangulata.

Flutur.

Annaira fontos ez a kérdés, hogy érdemes a komoly megfontolásra.

Mi lesz akkor, ha a 3-ik hid kiépítése folytán az egész környéket beépítik. Hisz a város tetemes bevételre számít az eladandó házhelyek árából. De kinek lesz kedve ott építeni, ahol 6000 sertés minden büzét kell élveznie a nyári meleg napokban.

A város minden lehető és méltányos támogatásban részesítse a vállalatot, csak egy kissé távolabb a várostól azokkal a sertésekkel.

A pénzügyi bizottság ülésén **Rimler** Károly polgármester elnökölt; jelen voltak: Komlóssy József, Székely Sándor, dr. Thury László Lukács Ödön, Kőszeghy József, Balogh Döme, Fried Ferenc, dr. Kurländer Ede, dr. Adorján Emil, dr. Moskovits József és Pásztor Bertalan jegyző.

A népfürdő helye.

A városi tanács a népfürdő céljaira a Szarvas-soron levő Schenker-léle ház és telek megvételét javasolja 70,000 koronáért.

Balogh Döme ellenzi a telekvételt, hanem városi telken építsék fel a népfürdőt. A Szarvas-sor különben sem jó, mert nem központ. A Nagypiacon keressenek helyet a népfürdőnek.

Rimler Károly szerint a hely alkalmas voltát vitatni nem lehet, mert ott vannak a gyárak, de különben is egy népfürdő nem lesz elég s később a város más pontján is kell ilyen építeni. A 70,000 koronát drágának találja, s ezért szerinte jobb lenne ha az ügy is felhagyott Laporta-malom telkére építenék a népfürdőt.

Kőszeghy József szintén magasnak tartja a 70,000 koronát. A Laporta malom telke igen alkalmas.

Dr. **Adorján** Emil hasonszellemű fészolása után, a szakbizottság a Schenker-telek megvételére ellen nyilatkozott s a Laporta malom telkét javasolja a népfürdő céljaira.

A sertéshizláló kibővítése.

A Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézetete a sertésvásártér mellett levő sertéshizláló telepet kibővíteni szándékozik s erre a célra még 3 hold területet kér 50 évre méltányos összegért, 1 holdat pedig szalámi és esetleg más gyár részére ingyen, valamint az ott levő homokterület kitermelését, szintén ingyen.

A városi tanács némi korlátozással a kérelem teljesítését javasolja.

Balogh Döme büzös mulasztásnak tartja, hogy egyáltalán ezen a helyen sertéshizlálót engedélyeztek. Büze megfertőzheti az egész környéket. A közegészségi bizottság nem lett megkérdezve ebben a fontos kérdésben. Nem hogy nagyobbítani, de még a jelenlegit is mielőbb más helyre kell elvinni. Tekintsék meg a telepet, akkor meggyőződnek arról, amit ő mond.

Dr. **Kurländer** Ede szintén szükségesnek tartja, hogy a telepet megtekintsék.

Rimler Károly hivatkozik arra, hogy a város közélettel szemben mily fontos a telep, amely mintaszerűen van berendezve.

Székely Sándor tudja, hogy pontosan van a telep kezelése s a berendezés is mintaszerű, de a hely nem szerencsés.

Dr. **Thury** László a szerződésből kimutatja, hogy ha a telep közegészségellenes, a város bármikor eltávolíthatja, egy évi felmondás mellett.

Balogh Dömét nem vezeti ellenszenv, mert tudja a telep fontosságát, azonban vigyék ki a vágóhid mellé. Most még kevés a befektetés s nem késő az áthelyezés.

Dr. **Moskovits** József arra nézve tesz kérdést, hogy mit értenek az alatt, hogy szalámi, esetleg má gyarat állítanak fel. Egy már meglévő gyáron nem lehet kedvezményekkel konkurrenciát csinálni. Négy holdat ingyen adni, nem kis támogatás.

Dr Kurländer Ede nem tartja a kérdést oly sürgősnek, hogy futtából elintézzék, mikor más dologgal, pl. a Szent László tér aszfaltozásával nem igyekeznek.

Dr Adorján Emil több kérdést vet fel. A sertésvásártérből is el akarnak venni egy holdat, nélkülözhetjük-e? 4 holdat évi 20 koronás aranyért adhat-e oda a város? Ez 70—80 ezer korona, fizesse meg a vállalat az árát. Ezek a kérdések tisztázandók.

Szekely Sándor a sertésvásártér kisebbítése ellen van, ezt az 1 holdat nem adná, a többi 3 holdat pedig megfelelő árért csak.

Komlóssy József a megjegyzésekre azt válaszolja, hogy a sertésvásártér, ha szükséges a város felé, vagy a Körözs felé lehet bővíteni. Azt vegyék be a feltételekbe, hogy szalámi gyáron kívül más célra csak a közgyűlés engedélyével használhatják a területet.

A szakbizottság abban állapodott meg, hogy ez ügyben kikéri a közegészségügyi szakbizottság véleményét.

Hol legyen az idomtéglagyár?

Incze Lajos és társai idomtéglagyár céljára kérte 3000 öl területet az Ósi-téren. A közlekedési szakbizottság a püspöki-úton a Kertváros átellenében javasolta a kért terület átengedését négyszögölenként 2 koronájával.

Hosszabb vita után azzal adták vissza a tanácsnak, hogy elvben javasolják a terület átengedését, de vagy az Ósi-téren, vagy más helyen.

364 munkáslakás építése.

Területet kérnek méltányos árért.

Körülbelül két évvel ezelőtt 364 munkás családból álló munkás-csoport mozgalmat indított, hogy a saját erejükből létesítsenek egyszerű, a munkás családoknak megfelelő munkásházakat. Nagyvárad városához fordultak, hogy 364 munkásház részére megfelelő telket bocsásson rendelkezésükre, nem ingyen, hanem méltányos árért, vagy a város építse fel részükre a házakat s ők az amortizációt fizetik és biztosítékot tesznek le.

A kérelem a főmérnök utvesztőjébe került, aki jó későn kijelentette, hogy így nem oldható meg a kérdés, mert nagyon drága lenne az építkezés, mert minden egyszoba és konyhából álló lakás 6000 koronába kerülne. Azóta elaludt az egész ügy.

Vasárnapra a 364 munkás családot gyűlésre hívta össze Klein Sámuel csillagvárosi bérkocsis, hogy a mozgalmat felújítsák, mert a szegény emberek helyzete, az óriási lakbérek mellett, már elviselhetetlen.

A gyűlésben megállapodtak, hogy a Polgári Takarékpénztár támogatásával igyekeznek a kérdést megoldani.

Ujból a városhoz fordulnak, hogy méltányos árért bocsásson rendelkezésükre területet; még nem is határozzák meg, hogy hol, hanem a városra bízzák a terület kijelölését.

Ugy számítanak, hogy legalább is 168.000 koronáért kapnak telket. Erre már meg is kezdték a befizetéseket s mindjárt első napon 8000 koronát fizettek be. Most összehívják újból az érdekelteket s a befizetések részleteit beszélnek meg.

Egyszerű, de jó, a közegészségügyi és tűzbiztonsági szabályoknak megfelelő munkásházakat szándékoznak építeni, s erre kérik a város támogatását.

Kulturkép Biharországból.

Kiss Tivadar okleveles tanítót 1908-ban választották meg *Tárkányka* községbe tanító-nak évi 400 korona fizetéssel és a megfelelő állami hozzájárulással. A megválasztás után a tanító kérte a hitközség elnökét, *Perva Antal* g. kel. lelkészt, hogy terjessze fel kérelmét a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az államszegély folyósítása végett. A lelkész meg is tette a felterjesztést, azonban akkor a minisztertől visszajött a kérelem azzal, hogy a hitközség legalább 600 koronát fizessen a tanítónak.

A kérvény ügye ekkor megakadt. A tanító a különbözetet kérte a hitközségtől. A hitközség azonban, melynek eddig csak minden oklevél nélküli kántora volt, aki olykor tanította is a gyerekeket, roppant magasnak találta a 600 koronát és s-hogyszem volt hajlandó azt kifizetni. Ettől kezdve valóságos kálvária volt a tanító élete, akit el akartak ütni onnét, hogy ne kelljen neki 200 koronával többet fizetni.

Ez okból a községi bíróság is a tanító ellen fordult, aminek az lett az eredménye, hogy a lakosság is felzudult ellene. A pép 1910 május 2-án majd agyon verte a tanítót.

Hat héttel később június 15-én a vizsga napján este 9 órakor a félrevezetett emberek bevették a tanító ablakait. Kövekkel ostromolták meg a tanítói lakást. Sőt éjjel 12 óra felé az ablakon be is lőttek. A lelkész 1910 július 10-én összegyűjtötte a község népét a templom elé és ott követelte, hogy a tanító mondjon le, amit azonban ez nem tett meg.

Ekkor újabb aknamunka indult a tanító ellen. Rábírták a népet, hogy ne adják gyermekeiket az iskolába, mert ha nem járnak a gyermekek iskolába, akkor nem kell fizetni a tanítói fizetést. Így a tanító a múlt évi augusztus óta nem is kap fizetést. A tanító ellenségei még tovább mentek. A tanító kertjében felcibálták a veteményt, a kert kerítéseit összerúzták, az ajtókat elvitték. Kiss Tivadar így valóságos koplalásra lett kényszerítve.

Erre vonatkozólag a tanító a következő megjegyzést teszi: Sokrates idejében méreggel ölték őket, most a XX. században éheztetik a kultúra szegény szolgáit.

Ezzel még nincs vége az ügynek. A községi bíróság és lelkész betiltották az iskolában az előadásokat és így a tanító munka és kenyér nélkül várja a vármegye segítségét. Kiss arra kéri a vármegyét, hogy indítsa fegyelmi vizsgálatot a lelkész és bíróság ellen, egyidőre pedig csináltassa be az iskola ablakait, melyeket bevettek és amelyek most papírral vannak be ragasztva. Megjegyzi a tanító, hogy ne üveggel, hanem deszkával csináltassák be az ablakokat, mert az üvegen belőnek.

Furcsa és jellemző kultur kép . . .

Gautsch báró Khuen grófnál. *Gautsch* báró osztrák miniszterelnök Budapestre érkezett. A reggeli órákat az érkezett táviratok és ügyiratok elintézésére fordította, délelőtt fél-tizkor a magyar miniszterelnökségre hajtatott, ahol gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnöknél megette első látogatását hivatalba lépése óta. Az osztrák miniszterelnök két óra hosszáig időzött Khuennél.

A kormány nem gondol a házszabályok szigorítására. Gróf *Tisza* Kálmán szalontai beszámolójában, mint az obstructió letörésére alkalmas eszközt említette a házszabályok szigorítását. A kormány nem gondol erre. A félhivatalos *Magyar Nemzet* ugyanis *Tisza* beszédjének e részéről a következőket írja:

Ez a kiánalom, a mely jogos és tiszteltreméltó, mégis csak *szubjektív egyéni nézetet fejez ki*, a melyet egyénileg mindenki helyeselhet, a melyet a jövőben megvalósítandónak is tarthat, de a melyre a kormány nem gondol, mert semmi oka nincsen eddigi taktikájának megváltoztatására.

Czipő, kalap, harisnya és fehérnemű
legjobban és legolcsóbban

REICHARD áruhaza

ezégnél, Fő-utca szerezhetők be.
Gymnasium, Reál és Polgári
iskolai diák sapkák.

TORNA CZIPŐK.

115

UJDONSÁGOK.

* Ferenc Ferdinánd német admirális.

A *Grazer Tagespost* Bécsből azt az értesítést kapta, hogy *Vilmos* császár *Ferenc Ferdinánd* trónörökösét a kieli flottagyakorlatok befejezése után a német haditengerészet tengernagyává nevezi ki.

* **Kinevezés.** A nagyváradi királyi főügyész a felügyelete alatt álló nagyváradi királyi ügyés séghez *Kotzó* Emilt írnokká nevezte ki.

* **A megyei közigazgatási bizottság ülése.** Biharvármegye közigazgatási bizottsága ma délelőtt tartja meg szeptember havi ülését. Az ülés melyen *Miskolcay* Ferenc dr. főispán fog elnökölni, délelőtt 9 órakor veszi kezdetét.

* **Ninos telefonkönyv.** A királyi posta vezérigazgatósága a múlt év végén a magyarországi telefon előfizetők névsora kézi könyvnek kiadási jogát *Schulhoff* Károly szegedi nyomdatulajdonosnak adta bérbe. Január 1-én kellett volna az első *Schulhoff*-féle telefonkönyvnek megjelenni, de eddig az előfizetők hiába vártak az új névsorra. *Schulhoff* — állítólag — már egy ízben elkészítette a telefon előfizetők névsorának kézikönyvét, de a posta vezetősége a sok sajtóhiba miatt nem fogadta el a munkát. Most értesülünk, a telefon-előfizetők névsora most már elkészült s azt a budapesti előfizetők már meg is kapták. Hogy a vidékiek mikor juthatnak hozzá, az még a jövő kérdése.

* **Kolera Budapesten.** A Duna vizét a *Leiner*-gyár szennyvíze megtörtötte. S akár-hogyan őrzik is a Dunát, nincs mód arra, hogy a fertőzött víz ne hozza magával a tizenetes veszedelmeket. A bakteriológiai vizsgálat *Riesner* Aladár esetében minden kétséget kizáróan megállapította az *ázsiai kolera*t. A bakteriológiai vizsgálat eredményét közölte a beügyminiszterrel, *Markosék* Irenét, akit a vi lamorsól vittek a járványkórházba, ma délelőtt meghalt. Minden jel arra mutat, hogy ő is *ázsiai kolera*-ban halt meg, jóllehet a bakteriológiai vizsgálat erre az esetre vonatkozólag még folyik.

Ellenben **Gombos István** hajókormányos, akit egy uszályhajóról vittek a járványkórházba, jobban van. Föléptetéséhez van remény. **Reisinger Mihály** 52 éves nyomdász, a Gyömrői-ut 14 számú házból látogatásban volt. Hirtelen rosszul lett és összeesett. Koleragyanus eset lévén, beszállították a járványkórházba.

* **Kovaldot elítélték.** A budapesti VII. kerületi kapitányság 100 korona pénzbírságra ítélte dr. **Kovald** Emil, mert szövetség-utcai gyárában fedetlen tartályokban tartotta a benzint. A gyártulajdonos nem felebbezett s így az ítélet jogerős. Természetesen a száz koronás rendőri pénzbírság nem jelenti azt, hogy Kovaldéknek még nem lesz büntetésben részüik esetleg a bíróságtól is.

* **Szerencsétlenség a kavicsbányában.** Könnyen végzetesse válható szerencsétlenség történt tegnap délután 6 óra felé az Altalános Csatornázási Vállalat Ossi téren lévő kavicsbányájában. A kavicsbánya egy részén fákat irtanak a munkások. Tegnap délután **Török József** 30 éves biharpüspöki-i illetőségű napszámos egy másfél méter átmérőjű tönköt ásott ki több társával. Már két méter mélységben voltak, mikor a tönk oldalt billent, kiborult és **Török Józsefnek** mindkét lábszárát eltörte. A gyorsan kihívott mentők sérülésével beszállították a biharmegyei kórházba. Sérülése súlyos, de nem életveszélyes.

* **Bál a Püspökfürdőben.** A fürdőzők már szállingóznak haza, de a Püspökfürdő még most is olyan, mint a szezon kellő közepén. Az összes szobák telve vannak előkelő fürdőző közönséggel, akik élvezik a pompás szeptemberi idő mellett a kitűnő fürdő minden előnyét, kényelmét. **Kernáts János** fürdőbérlet boldog, mert fardhatatlan buzgalmának elismerését látja vendégei részéről. A fürdőzők kezdeményezésére **Kernáts János** most nagyszabású, pompás mulatságra készül. Ebben a szezonban egymást érték a szebbnél-szebb táncestélyek a fürdő pompás gyógytermében, de mindezeket felülmulja a Kisasszony-napi táncestély, mely szeptember 8 án lesz. Kedvesebbnél kedvesebb meglepetésekről gondoskodik **Kernáts** vendégeinek. Nagyváradról is tömegesen vesznek részt a pompás mulatságon, amely méltó párja lesz a régi püspökfürdői báloknak, amelyeken pedig hét vármegye szépei gyűltek össze.

* **Csendőrséget kérnek.** **Nagykeréki** községben annyira elfajultak a közbiztonsági állapotok, hogy az utcán békésen haladó polgárok nem tudják melyik percben rontanak rájuk duhaj fékevesztett legények és verik le őket a föld porába. Ilyen körülmények kényszerítették a képviselőtestületet arra, hogy komoly tárgyalás alá vegye ezt az ügyet és orvoslásért felsőbb fórumokhoz forduljon. A képviselőtestület legutóbb tartott ülésén ugyanis a fentiek alapján elhatározta, hogy folyamodni fog a vármegye útján a miniszterhez csendőrségért. A képviselőtestület a fentiekén kívül még elmondja, hogy a községben a legszigorubb rendeleteknek sincs semmi fogamatja. Hába büntetik a legényeket akár börtönnel is. A börtönből szabadult legények még veszedelmesebbek, mert kiszabadulásuk után nincs mit szégyelniük és az utcán járókat is elfogják és a szószeres értelmében leverik. A képviselő testület arra kéri a minisztert, hogy a kiszámtói csendőrsőt helyezze át Nagykerékibe.

* **A Körösbe ugrott tolvaj.** **Nagy Sándor**, biharmegyei illetőségű, 25 éves napszámos **Grósz Béla** nagyváradai szőlőbirtokosnál volt alkalmazva, mint kocsis. Iszákossága miatt gazdája **Nagy Sándort** szolgálatából elhódította, miért is a kocsis bosszúból volt gazdájától egy székelt ellopott. Tegnap este 10 óra körül ittas állapotban tévelyedett **Nagy Sándor** a Nagypiac-térre, miért is a nagypiac téri rendőr felszólította, hogy kövesse a rendőrségre. Gyanútlanul haladtak a realiskola előtt, a Körös partján s egy őrizetlen pillanatban **Nagy Sándor** a Körösbe vetette magát s azonnal elmerült. **Kövári György** rendőr, a jelen-

levők segítségével **Nagy Sándort** a vízből kihuzta és bekísérte a rendőrségre. A lopást beismerte. Állítása szerint azért akart öngyilkos lenni, mert a felesége hirtlenül elhagyta. A rendőrség letartóztatta és ellen a bünvádi eljárást folyamatba tette.

* **A harcias Rózsa.** Pedig a neve elég romantikus és szelid: — **Rózsa** Talán már fölösleges is elibe tenni az illuziót fosztó **Schwimmer** nevet, anélkül is tudják önök, hogy kiről van szó. Ezzel a cvikkeres nővel az utóbbi hónapokban sokat kacérkodnak a szocialista népgyűlések szónokai. A még karesu, finom kezű asszonyt oda állítják a tribünök hibor vörös szegélyéhez és míg ők, a dícső férfi vezérek elégedett mosolylyal vonulnak a háttér homályába, a magára maradt asszony-vezér fokozott tüzzel, férfias gesztusokkal igyekszik megállni helyét e gúnyosan mosolygó tömeggel szemben. A lapok másnap két sorban vesznek tudomást az asszony vezér egész ambíciójával és lelkesedéssel előadott beszédéről; ilyen formán: . . . »És végül **Béldy Schwimmer Rózsa** beszélt a feminizmus nevében a nők választójogáért. « És mindenütt »és; végül« . . . soha sem a szónokok közt, hanem és végül **Justhék** viszik magukkal **Rózsát**, nem tudni miért? Slágernek használják, vagy vonzerőnek? . . . Nem tudni. Csak azt látja az ember, hogy a népgyűlések programja végén ott piroslik **Rózsa** neve is. Lám lám! Ezek az udvarias férfiak, akik előre engedik a nőket az ajtóban, legutolsó helyre szorítják őket a szószeren! S mikor az asszony-vezér száma következik, akkor derülten mosolyognak az addig viharos arcok, csipkedő viccek röpködnek a merész homlokuk **Rózsa** felé. Egyáltalán: az ő szereplései mindig a humor jegyében játszódnak le, mind-nki tartogat egy egy sületlen viccet, amit közbekiallhat. Az ő beszéde üdülési pont, az a bufelejtes epilógus, amelyen mulatni is lehet. Most legutóbb **Kolozsvárt** lelkesedte végig ezt a szerepet öngnagsága S az a csudálatos, hogy nem kap észhez. Bus önfeláldozással lép a rétori székbe, mesésen tűzbe jön, ügyesen replikázik és végül is — kinevetik. Szomorú szerep. Azt hiszem, ő is kívánczik egyszer előre. De hát akkor ki fogja felvidítani az elkeseredett népet? *Flutur.*

* **Kóbor cigányok Nagyszalontán.** A szalontai csendőrség jó fogást csinált tegnap. Kézre kerített egy cigány karavánt, melynek tagjai a legveszedelmesebb rablók, kik hetek óta rettegésben tartják egész Bihar és Békésmegyét. A cigánykaraván vezetői feyház viselt beidörök **Sotjka Mátyás** és a dányosi familiához tartozó **Lakatos János**. A csendőrök a cigányokat bekísérték a városházára, ahol kiderítették, hogy ez az a veszedelmes banda, mely legutóbb **Kisjenő** környéké garázdálkodott. A nyomozás során az is kiderült, hogy hetek óta fosztogatnak az egész környéken. A rablóbanda tagjait tegnap a csendőrég **Kisjenőre** kísérte a további nyomozás megajtése végett.

Hölgyeim!

Kelím, gobelin és Smyerna ujdonságaimra felhívom figyelmüket. Okvetlen néz-
:: zék meg. ::

TATRAY GUSZTÁV
Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

x **Itt a vadászat!!** Ha élvezettel akar vadászni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezz be szakembernél, mert nem mind-egy az, hogy csak puska vagy patron legyen, hanem fontos, hogy az jó és szakértő által legyen készítve, ne hagyjuk magunkat félrevezetni hangzatos hirdetésektől, mert rendszeren későn bájuk csak meg, ha ilyeneknek felülük. **Sauer**-féle fegyverek eredeti gyári árban árjegyzék szerint; továbbá a legelső rendű gyárosok fegyverei csak **LADÁNYI JÓZSEF** puskaművesnél kaphatók eredeti árban. M. kir. lőporáruda. Telephon 269. Nagyvárad, Rákóczi-ut.

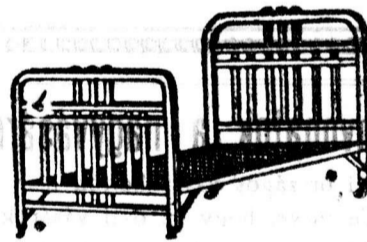
x **Sal Ferencz-u. 13. sz. házban** egy két szobás udvari lakás mellék-helyiségekkel november 1-re kiadó.

x **Elsőrendű** káposzta, repce és őszi borsó kapható **Borgida Béla és Tsa** czégnél Nagyvárad. Telefon 974. sz.

x **Értesítés.** Vevő közönségünk nagyobb kényelmére szeptember 1-én **Zöldfa utca 40. sz. a.** Dr. **Munk**-házban új detail elárúsító üzletet rendeztünk be. Helybeli fióküzleteink tehát 1. Gyárépületben, **Kossuth-utca 5. sz.** 2. Olaszban, **Bémer-tér és Rákóczi-ut** sarok (Bizár-épület.) 3. **Zöldfa-utca 40. sz.** alatt lesznek, ahol gyártmányaink szigorúan szabott eredeti gyári egységárainkon kerülnek eladásra **Moskovits Farkas és Tsa** cipő és csizmagyár r-t. Nagyvárad. Telefon 417. sz.

x **Csillár és fémáru gyártást telep:** Nagyvárad **Iroda s raktár** **Szt. János-utca 1.** **Bémer-tér 3.** **Telefon 556.** Készítik a legizoláltabb kivitelben modern és stilszerű csillárokat, villamos, gáz vagy petróleumra. Átalakítások s régi csillárok galvanizálása; **villamos motor, világítási és csengő** berendezések a legolcsóbban. Kiváló tisztelettel **STERN ADOLF.** 33

Vas és rezubitor

gyári taktári

Székényágy 3 matraceal 20 korona
Sodronybatát 10 korona
Rézkarmiss 4 korona
Gyermekegy 24 koronától feljebb, kapható
Kohn Adolf
vaskereskedőnél Nagyvárad, Kossuth-utca
10 sz. Telefon 636.

FLEGMAN
grenadinjai
a legszebbek és legjobbak.

* **Eladó szőlő és gyümölcs szállító kosarak.** A Biharmegyei Gazdasági Egyesületnél fűzesszőlőből készített szőlő és gyümölcs szállító kosarak igen mérsékelt árak mellett kaphatók. Ugyancsak ott beszerezhetők más fajta kosarak, valamint czirok seprők is. Megrendelések az egyesület titkári hivatalához (Nagyvárad, Bunyitay-liget) intézendők.

Tudósítás!

Tudatni kívánom az igen tisztelt eddigi megrendelőimmel és az elegáns ruhákat szerető uri közönséggel, hogy

a tavaszi és nyári szöveteim

megérkeztek. Angol és belföldi szövetekben oly nagy választékkal rendelkezem, hogy bármelyik fővárosi céggel felveszem a versenyt, ugyiszintén az előállításhoz is, ami a saját vezetésem alatt történik.

Nagybecsű pártfogást kér

FRIEDLÄNDER

angol uri szabó cég

Nagyvárad, Szent János utca 4. sz.

Mintákkal kívánatra háznál szolgálok.

Telefon 11-41.

Telefon 11-41

Kolosváry Sándor

ékszerész, arany és ezüstműves üzlet

folyó év május 1-én helyezte át
míg az építkezés tart Nagy-
várad, Rákóczi-ut 5. sz. Veiszlovits
házba, az Orsolya zárda templomával
szemben.

Különvonatok a nagyvásárra.

Az őszi országos vásár hétfőn lesz Nagyváradon. Tekintve, hogy az őszi vásárok a leglátogatottabbak, a m. áll. vasutak nagyváradai forgalmi főnöksége külön vonatokat állít be, a vásárra jövők részére úgy az érmelléki, mint a kóti h. é. vasuton és pedig Székelyhídtől, illetve Komádítól Nagyváradig. A két különvonat **hétfőn, szeptember 11-én** reggel indul. Ezenkívül gondoskodott a forgalmi főnökség, hogy a belényesi vasuton Szombatsáig külön vonaton mehessenek még hétfőn délután a vásárcsok haza.

A különvonatok menetrendje a következő:

Székelyhídről reggel 4 ó 50, Nagykágyáról 5 ó 1 p., Bihardiószegről 5 ó 13 p., Gyapolyról 5 ó 26 p., Paptamasiból 5 ó 43 p., Biharról 5 ó 59 p., Biharpüspökiből Nagyváradra 6 ó 16 p.

Komádiból 4 ó 50 p., Nagytótiből 5 ó 1 p., Körösszakálból 5 ó 22 p., Nagyharsányból 5 ó 32 p., Körösszegeől 5 ó 43 p., Vizesgyánból 5 ó 49 p., Körösgyeresről 6 ó 5 p., Ujpalotáról 6 ó 18 p., Biharszentandrásról 6 ó 25 p., Ossipusztáról Nagyváradra 6 ó 35 p.

Nagyváradról d. u. 4 ó 25 p., Nagyvárad-Velencéről 4 ó 39 p., Rontóról 4 ó 51 p., Félixfürdőről 5 ó, Kardórol 5 ó 16 p., Nyárlóról 5 ó 58 p., Magyargyepesről 6 ó 11 p., Tasádlóról 6 ó 18 p., Drágcsékéről 6 ó 42 p., Magyarcsékéről 7 ó, Dusafalváról Szombatság-venterrogóra 7 ó 13 perckor.

Ezen vonattal haza utazhatnak Szombatság-venterrogozon tulmenő utasok is, mert ezek Szombatság-venterrogozon felszállhatnak az utána jövő rendes 7602. számú vonatra.

IRODALOM.

Homonnai Albert meghalt. Dr. Homonnai Albert, a nagyváradai származású fiatal író hétfőn este a budapesti Szent István-kórházban meghalt. Homonnai Albert a legifjabb írógárdához tartozott s külföldi írásaival pár év óta élénk feltűnést keltett. Az elhunyt Nagyváradon végezte iskoláit s itt jelent meg első kötete, melynek »En« volt a címe. Itt írta első színdarabját, az »Ifju Csokonai«-t is, melylyel pályadíjat nyert. Igen termékeny író volt. »Gyges Tudó« című darabjával majdnem egy időben került színre a »Forradalmi nász« című fordítása, mely a pesti Magyar-színháznak és vidéki színházaknak ma is műsordarabja. Homonnai igen kitűnő ember volt s írásai is hatása alatt voltak excentrikusságának.

Még váradai realista korában gyalog járta meg Páris s Nagyváradtól egész a Francia fővárosig sehoh sem ült vonatra vagy kocsira. A szerencsétlen fiatal író t. n. évvel ezelőtt súlyos idegbaj támadta meg s pár hónappal ezelőtt tüdőbajt is kapott. Két hónappal ezelőtt bement a Szent István kórházba, ahol hétfőn este hosszu szenvedésétől megváltotta a halál.

EGYESÜLETEK.

A Katholikus Kör választmányi ülése. A nagyváradai Katholikus Kör választmánya ma szerdán, szeptember 6-án este 6 órakor saját helyiségében ülést tart.

NYILTTÉR.

F O G A K .

Ép gyökerek bennhagyásával
művészikivitelben szájpaddás
nélkül is készít **kitűnő** h-
nevé

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

Fekete Sással szemben

KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

Borgida Béla és Társa jelentése.

Budapesten

A gabona-tőzsdén tegnap lanyha volt az irányzat. Készáru forgalom ötvenötezer mázsa 5 fillérrel olcsóbb árak mellett.

Határidők zárlata:

Apr. lisi buza (1912)	— — —	12-04
Októberi buza	— — —	11-75
Októberi rozs	— — —	10-28
Októberi zab	— — —	8-31
Májusi tengeri (1912)	— — —	8-25

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradai fiók-
jának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— — —	844-25
Oszták hitelrészvény	— — —	655-50
Jelzálogbank	— — —	488-—
Leszámitoló és pénzváltó	— — —	576-—
Salgótarjáni köszén	— — —	681-—
Oszták államvasut részvény	— — —	738-50
Közuti vasut	— — —	810-50
Rimamurányi vasut	— — —	688-—
Városi vasut	— — —	420-—
Beocsini cement	— — —	—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	8 10
V.-Velence >	8 00	10 00	2 20	5 00	8 20
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	8 44
Püspökfürdő érk.	8 21	10 21	2 41	5 21	8 49

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Püspökfürdő ind.	8 59	10 59	3 19	5 59	9 29
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	9 34
V.-Velence >	9 17	11 19	3 37	6 17	9 47
Nagyvárad érk.	9 27	11 29	3 47	6 27	9 57

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	8 81
V.-Velence >	8 10	10 10	2 30	5 10	8 41
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	8 56
Félix-fürdő érk.	8 33	10 33	2 53	5 33	9 03

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

Félix-fürdő ind.	8 40	10 30	3 00	5 40	9 10
Rontó >	8 47	10 46	3 07	5 47	9 17
V.-Velence >	9 00	10 59	3 20	6 00	9 00
Nagyvárad érk.	9 10	11 09	3 30	6 10	9 40

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.

Nagyvárad-város rendőrkapitányi hivatalától.

19369—1911. sz.

A helyi gabona piacon vételt és eladást közvetítő alkuszok részére.

Felhívás!

A helyi piacon gabona vételt, illetve eladást közvetítő alkuszok felhívtnak, hogy a vásárlásra vonatkozó megbízatásokról szóló nyomtatványaikát láttatásukat végett a gabona vásárok kezdete előtt a rendőrkapitányi hivatalnál bemutassák.

Nagy-Várad, 1911, augusztus 23.

Gerő,

r. főkapitány.

Bumbera István

papi- és polgári szabó
NAGYVÁRAD, BÉMER-TÉR.

Ugy a helybeli mint
a megyei főtiszte-
lendő papság szál-
litója.

Helybeli és vidéki Telefon szám 869.

Dajkovits E.

fényirodájában
Sas palota

esküvői felvételek a leg-
diszesebb elrendezésben,
villany felvételei speciálitása
utólérhetetlen.

Részvénykicserélési felhívás!

Az Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi bank és Központi Takarékpénztár r. t. felhívja azon tisztelt részvényeseit, kiknek birtokában Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények vannak, hogy ezen részvényeket, szelvényekkel együtt, kicserélés végett az Egyesült intézet Teleki-utcai fiókjánál (Teleki-u. 3.) folyó évi szeptember hó 1-től szeptember 20-ig beszo-
lgoztatni sziveskedjenek.

Minden 3 darab Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvény helyett 4 darab Egy-
sült intézeti részvény fog kiadni.

A beszo-
lgoztatandó részvényekhez jegyzék esato-
landó azon nevek felsorolásával, melyekre az új rész-
vényeket kiállítani óhajtják.

A Központi Takarékpénztár forgalomban lévő régi részvényeinek kicserélése, valamint az Egyesült intézet felemelt új részvénykéjéből jegyzett új kibocsátású részvények kiadása a fent hirdetett Biharmegyei Kereskedelmi Ipar- és Terményhitelbank részvények kicserélése után, későbbi időpontban fog megtörténni, miről a tisztelt részvényeseket újabb hirdetmény útján értesíteni fogjuk.

Egyesült Biharmegyei Kereske-
delmi Bank és Központi Taka-
rékpénztár részv.-társ.

Építők figyelmébe.

60—70 darab

tölgyfa oszlop eladó Várad-
Velence, Szőlős-u. 8. szám.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.

PÁL SÁNDOR

műbútorasztalos

Nagyvárad, Uri-utca 49. szám.

Elvállal minden szakmájába vágó munkát, u. m.: matt és fényezett szobaberendezések, konyhabutorok készítését és portál munkákat.

Jó és izléses munkaért jótállok.

Telefon: 629. sz. Telefon: 629. sz.
192

Hirdetések

felvételnek a kiadóhivatalban.

2—3 középiskolát végzett fiu
nyomdász tanulónak

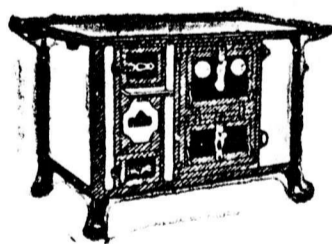
felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

Márkutz József

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez
NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.

Szép, tartós és jól főző

takaréktűzhelyek

és lakatos tömegárak állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévay-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.
1 > francia szájviz	25 >
1 > száj szagtalanító	50 >
1 tubus dr Heyder fogcém	50 >
8 > Thymol	20 >
1 > Stomatin	20 >
1 > tégely Odontin togpaszta	55 >
1 drb Odontin betét	85 >
1 üveg Picavan	98 >
1 üveg Bay Rum	85 >
1 > Jera violette brillantin	30 >
1 > francia brillantin	15, 22, 35 >
1 > folyékony brillantin	50 >
1 > valódi dió olaj	15 >
1 > > kivonat	75 >
1 db bajszkötő	15, 20 35 >

1 üveg Kerpel kézfinomító	38 kr.
1 tégely Margit crém	40 >
1 > Diana crém	65 >
1 drb Dianna szappan	65 >
1 db Lickner puder	88 >
1 > amerikai porcellán puder	1 frt 20 >
1 üveg amerikai petrol	50 >
1 > Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt — >
1 fekete champos	12 >
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 >
8 drb francia ibolya szappan	50 >
1 > Kielhauser ibolya gycerin szappan	28 >
1 > Speick szappan	28 >
1 > Windsor szappan	38 >
1 tubus kaloderma	28 >
1 > Beloderma kézfinomító	— >
1 üvegtégely tejcrém	20 >

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 Gillette utánzatu borotva kés	1 > 50 >
1 valódi serte hajkefe	70 >
1 dublé hajszkefe	20 >
1 valódi serte ruhakefe	45 >
1 körömkefe	05 >
1 surolókefe óriási	20 >
1 surolókefe kisebb	10 >
12 drb Royal angol cipő crém	96 >
1 drb cipőcrém-kefe kenőkefével	70 >
1 > cipőfényesítő flanel	20 >
1 > Jurigatem Zománc	80 >
1 mtr vörös gumieső	60 >
Egynegyed Ko Brunz watta	85 >

805

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az árákról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökben!

ITAZ AMERICAI HŐ HULLÁM
LEGJOBBAN VÉDEKEZHETÜNK

TARSOLY ÉS
RISZTÓ
FÜRDŐ
KÁDJAIBAN.

Sz: 2 3 4
Kor: 36- 40- 48-

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40
gyertyás Wolfram lámpa darabja 3.60 kor.
100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kártell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességei, fénv-
ké és szilámpák ugyancsak legolcsóbb
áron kaphatók.

Osillárok.

izzólámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók a villamos telepen külön-
képpen épített nagy

osillár-raktárunkat

megtakarításra ajánljuk.

Állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

10 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és arótyíteli berendezések felszerelését, bőví-
sét, átalakítá-
sát, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szén-
dioxidok szállítást, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb áron mellett.

Költségvetések ingyen.

villamos világítás

Telefon szám 514.

81

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

A Biharmegyei Gazdák Aru és Hitelintézete Rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrány-ház.

Belfizetett alaptőke: 1.000.000 korona.

Elfogad takarékbetéteket, ha azok ál-
landók 5%-os kamatoztatásra, továbbá
folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb
feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb ka-
mat mellett gazdálkodók, kereskedők és
iparosok részére és foglalkozik minden-
nemű bankszerű beszedésekkel (incassó)
olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, termé-
nyekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös
törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyó-
sit házakra és földbirtokokra.

161

A Püspökfürdő B Á L T rendez

szeptember 8-án, Kisasszony napján

Dankó Boldizsár Kálmán kitűnő zenekara közreműködésével.

A kellemes időben sok szép uri vendég van kint.

Kitűnő ételekről, jó italokról és pontos kiszol-
gálásról gondoskodik

Kernáts János, fürdőbérő.